

суперфосфат – у дріжджовій та цукровій промисловості. Також суперфосфат застосовують у будівництві для вогнезахисного покриття деревини. Суперфосфат подвійний використовують у хімічній промисловості в якості джерела фосфору і для приготування тукоsumішей [3].

Список використаних джерел:

1. Фосфорные удобрения: анализ свойств. URL: https://www.equipnet.ru/news/other/other_10510.html
2. Фосфорні добрива – опис, види, застосування. URL: <https://dobriva.dp.ua/uk/fosforni-dobriva-opis-vidi-vikoristannya/>
3. Григоровская П. И. Фосфорные удобрения. URL: https://www.pesticide.ru/group_fertilizers/phosphoric_fertilizer

УДК 338.432:631.16

**ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ
ПІДПРИЄМСТВ ЯК ФАКТОР ФОРМУВАННЯ
КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ**

Шиян Д.В., д-р екон. наук, професор
e-mail: dm_shiyan@ukr.net

*Харківський національний економічний
університет ім. Семена Кузнеця, Україна*

Ульянченко Н. В. канд. екон. наук, доцент
e-mail: nata.ulyanchenko@gmail.com

*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», Україна*

В ринкових умовах господарювання фінансова стійкість підприємств набуває особливого значення. Важливо не тільки виробляти якісну продукцію, но і мати стабільний фінансовий стан. Це дасть можливість мати впевненість в тому, що різні ризики які супроводжують аграрні виробництва не призведуть до банкрутства бізнесів. Слід також відмітити, що питання якості фінансів підприємств має комплексний характер. Вони включають в себе проблеми структури капіталу, ефективності використання активів, ліквідності та фінансової стійкості та інші.

Проблеми фінансового стану привертає увагу дослідників з різних боків. Зокрема, словацькі вчені вважають, що при моделюванні фінансової стійкості найбільш точні значення отримуються при використанні коефіцієнта чистого прибутку до власного капіталу, поточних зобов'язань до загальної суми активів, оборотних активів до продажів [1]. Інші вчені підкреслюють, що особливістю сільського господарства є наявність суттєвих ризиків через нестабільність виробництва та низьку технічну ефективність [2]. За цих умов, як вважають

автори, навіть зростання обсягів виробництва та реалізації сільськогосподарської продукції не є фактором привабливості для інвесторів. Передумовою поліпшення ситуації вважається збільшення обсягів зовнішнього фінансування та досягнення тісної взаємозв'язку між параметрами: кредитування - інвестування - зростання виробництва та реалізації. Слід відмітити, що у виробників з країн ЄС в даному випадку є значна перевага перед вітчизняними виробниками аграрної продукції, яка пов'язана з значними дотаціями з бюджету ЄС [3]. Це дозволяє підприємствам, які мають незадовільні фінансові показники значно покращити свій фінансовий стан.

З метою оцінки впливу окремих факторів на рівня фінансової стійкості нами було вирішено здійснити групування сільськогосподарських підприємств Харківської області у відповідності до рівня забезпеченості запасів відповідними джерелами формування. В даному випадку прийнято виділяти чотири типу фінансової стійкості: абсолютна (1 тип), нормальна (2 тип), нестабільна (3 тип), кризисна (4 тип) [4]. В таблиці 1 наведені отримані результати.

Таблиця 1. Залежність рівня фінансової стійкості від окремих результатів діяльності та структури капіталу сільськогосподарських підприємств Харківської області у 2019 році

Показники	Тип фінансової стійкості			
	1	2	3	4
Кількість підприємств	203	27	181	17
Тривалість обороту дебіторської заборгованості	260	57	80	98
Тривалість обороту кредиторської заборгованості	51	31	85	29
Тривалість операційного циклу	485	248	286	266
Тривалість фінансового циклу	434	216	201	238
Коефіцієнт достатності робочого капіталу	0,887	1,621	5,383	-3,908
Співвідношення виручки від реалізації та поточних пасивів	3,006	5,480	1,461	0,851
Коефіцієнт покриття	4,391	4,381	1,271	0,782
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,202	0,035	0,024	0,039
Коефіцієнт проміжної ліквідності	2,346	0,893	0,345	0,267
Активи на 100 га сільськогосподарських угідь	4696	4289	3740	2348
Доход на 100 га сільськогосподарських угідь	2315	3153	2345	1994
Середня площа сільськогосподарських угідь	2039	2565	2146	4139
Орендна плата за 1 га сільськогосподарських угідь	2274	2313	2108	2913

Джерело: власні розрахунки за даними статистичної звітності підприємств

Починаючи аналіз даних таблиці відметемо, що найбільша кількість підприємств мала перший (203) та третій тип (181) фінансової стійкості. Найменша кількість (17) мала четвертий тип. Це в цілому характеризує фінансову ситуацію у переважній більшості суб'єктів господарювання як цілком задовільну. Відносно залежності рівня фінансової стійкості від конкретних факторів та показників. Особливістю підприємств першого типу є дуже значна тривалість обороту дебіторської заборгованості (260 дні) та високі значення коефіцієнтів ліквідності. Подібна ситуація, з нашої точки зору, в значній мірі характеризує неспроможність організувати ефективне використання наявних активів. Це в свою чергу, може призводити до падіння рівня їх конкурентоспроможності, незважаючи на високий рівень фінансової стійкості. Вони також мали найбільшу величину активів в розрахунку на одиницю земельної площі. Що стосується особливостей підприємств інших груп. У підприємств четвертої групи мале місце від'ємне значення величини робочого капіталу та значно менше нормативних значення рівня ліквідності.

Це є свідчення реальних проблем по розрахунками з кредиторами. Разом з цим, саме ці підприємства виплачували найбільшу орендну плат та мали найбільшу середню площу сільськогосподарських угідь. Але проблема низької ліквідності в даному випадку може суттєво ускладнити Підприємства з другим типом фінансової стійкості характеризуються як найбільш збалансовані як з точки зору ліквідності, так і ефективності використання наявних ресурсів. Саме ця група підприємств, з нашої точки зору, є найбільш конкурентоспроможною. Нарешті підприємства з третім типом фінансової стійкості мали проблеми з рівнем ліквідності та достатності робочого капіталу.

Таким чином, проведене дослідження дозволило встановити, що рівень фінансової стійкості підприємств має тісний зв'язок як рівнем ліквідності, так і ефективності використання наявних ресурсів. Також встановлено, що орендна плата була найбільшою у підприємств з кризовим фінансовою стійкістю. Це можна пояснити високою конкретністю на ринку оренди землі.

Список використаних джерел:

1. Valaskova K.; Durana P.; Adamko P.; Jaros J. Financial Compass for Slovak Enterprises: Modeling Economic Stability of Agricultural Entities. *J. Risk Financial Manag.* 2020, 13, 92. <https://doi.org/10.3390/jrfm13050092>
2. Sakhno A., Polishchuk N., Salkova I., Kucher A. Impact of Credit and Investment Resources on the Productivity of Agricultural Sector. *European Journal of Sustainable Development.* 2019. 8(2). 335. <https://doi.org/10.14207/ejsd.2019.v8n2p335>
3. Kravčáková Vozárová I, Kotulič R, Vavrek R. Assessing Impacts of CAP Subsidies on Financial Performance of Enterprises in Slovak Republic. *Sustainability.* 2020. 12(3). 948. <https://doi.org/10.3390/su12030948>
4. Шиян Д.В., Строченко Н.І. Фінансовий аналіз. Київ: АСК, 2003. 240 с.